

บทความวิจัย (ม.ค. – มิ.ย. 2562)

**กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร**

จรรยา ศรีสาร ; หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
email; Janyanaka@hotmail.com, โทร. 080-6854551
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐรา วงษ์นายะ; มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม; มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) เพื่อพัฒนา ทดลอง และประเมินผลการทดลองใช้กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 165 คน กลุ่มทดลอง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนหนองกองพิทยาคม จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม คู่มือการทดลองใช้กลยุทธ์ฯ แบบประเมินกลยุทธ์ตามตัวชี้วัด การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา พบว่า 1.)กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร มีจำนวน 8 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์การพัฒนาผู้เรียน 2) กลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตร 3) กลยุทธ์การส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) กลยุทธ์การพัฒนาสภาพครู 5) กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ 6) กลยุทธ์การส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียน 7) กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชนและ 8) กลยุทธ์การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา 2.)ผลการทดลองและประเมินผลการทดลองใช้กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ในภาพรวมผ่านเกณฑ์การประเมินทุกกลยุทธ์ และผลการประเมินการทดลองใช้กลยุทธ์ตามตัวชี้วัด พบว่า ทุกตัวชี้วัดมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: กลยุทธ์, คุณภาพการศึกษา, โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

Received: May 23, 2019, Accepted June 16, 2019

**Strategic Development for Education Quality of Small Secondary School
Under the Educational Service Area Office 41 in Kamphaeng Phet Province**

Janya Srisan ; Kamphaeng Phet Rajabhat University
email; Janyanaka@hotmail.com, โทร. 080-6854551

Assoc.Prof. Dr.Nutrada Wongnaya; Kamphaeng Phet Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Charoenwit Sompongdam; Ubon Ratchathani University

Abstract

The purposes of this research were to study the states, the problems and the factors related to educational quality of small size secondary schools under Secondary Educational Service Area Office 41

in Kamphaeng Phet Province and to develop and try out the strategic development for educational quality of small size schools under Secondary Educational Service Area Office 41 in Kamphaeng Phet Province. The research was divided into 3 steps with research purposes. Data collection was done by content analysis from focus group discussion, workshop technique, connoisseurship and strategic experiment. The samples consisted of 30 persons namely administrators teachers, students, parents and village leaders or local wisdom of Nongkongpittayghom School, Naborkham Sub-district, Moung District, Kamphaeng Phet Province. The data were analysis using means and standard deviation. The results revealed that : The strategic development for educational quality of small size schools under Secondary Educational Service Area Office 41, in Kamphaeng Phet Province consisted of vision, missions, goals, Strategic items, strategies, indicators, standards and projects. There were 8 strategies as follows: 1) Students were improved to be knowledgeable people and have the skills with Basic Educational Standard. 2) School Curriculums was developed to meet students' and community's requirements. 3) The process of child-centered learning should be promoted with Active Learning. 4) The abilities of teachers should be professional in 21 st century. 5) The qualities of media and informational technology should be developed. 6) Students should be encouraged to be eager for knowledge and know how to learn themselves. 7) The cooperative network between schools and parents, community and other organization should be set for resources' and learning resource supporting. 8) The process of quality assurance should be improved to be well-managed. The evaluation of strategies was found that the strategies had the consistency and the appropriateness. The experiment of strategic development for educational quality of small size secondary schools under Secondary Educational Service Area Office 41 in Kamphaeng Phet Province with the indicators and data analysis was done by means and standard deviation, it was found that all indicators were at the high levels.

Keywords: Strategic, Educational Quality, Small Secondary School

คำขอบคุณ: งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจาก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

บทนำ

หัวใจของการพัฒนาการศึกษา คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต โดยรัฐบาล ต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2560, หน้า 14) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560 - 2564, หน้า 64) ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญ ได้ตามถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและความสามารถสูง พัฒนาน้อยอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม และเป็นผู้ที่สามารถสร้างสรรคนวัตกรรม เพื่อเป้าหมายการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ภายใต้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (2560 - 2579, หน้า ๑) มีเป้าหมายให้คนไทย ทุกคนให้ได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของ โลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2560-2564, หน้า 50) ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม โดยได้กำหนดเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาการศึกษา ไว้ 4 ด้าน คือ 1) คุณภาพการศึกษาของไทยดีขึ้น คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต 2) กำลังคนได้รับการผลิตและพัฒนา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ 3) มุ่งองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน 4) คนไทยได้รับ

โอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 5) ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562, หน้า 2) จึงได้กำหนดนโยบายเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่ยุคการเปลี่ยนแปลง โดยจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาประชากรวัยเรียนทุกคน และ ทุกกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งหมายรวมถึง กลุ่มผู้เรียนที่มีความจำเป็นพิเศษ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร ให้มีความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีสุขภาวะที่ดี ทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติธรรมา และเป็นพลเมืองดีของชาติ และพลเมืองโลกที่ดี มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยและพลเมืองโลกที่มีทักษะการคิดขั้นสูง เป็นวัตร นกคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ โดยมีสัมมาชีพ ตามความถนัดของตนเอง จากสถานการณ์ด้านความรู้และเทคโนโลยี ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และสอดคล้องสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2561, หน้า 6) ที่ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ 3 มาตรฐาน ได้แก่ 1) มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน 2) มาตรฐานด้านกระบวนการบริหาร และการจัดการ และ 3) มาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. มาตรฐานด้านคุณภาพคุณภาพของผู้เรียน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยกำหนดองค์ประกอบย่อย 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่มุ่งคุณภาพมาตรฐานขั้นต้นในระดับ "ปานกลาง" มีความสามารถในการอ่านเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ รวมทั้งการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาและ 2) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มุ่งเน้นคุณภาพขั้นพื้นฐานในระดับ "ปานกลาง" ที่การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามสถานศึกษาที่กำหนด และการมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคม ส่วนคุณภาพมาตรฐานขั้นสูง ได้แก่ ระดับ "ดี" "ดีเลิศ" และ "ยอดเยี่ยม" จะเป็นด้านความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย รวมทั้งการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างที่หลากหลาย

2. มาตรฐานด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ มีการกำหนดองค์ประกอบย่อยออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา เน้นการบริหารจัดการคุณภาพในภาพรวม โดยกำหนดความสำคัญที่การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถานศึกษารวมทั้งระบบการบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) ด้านการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาจะเป็นตัวสะท้อนคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาได้เป็นอย่างดี สถานศึกษาจะต้องมีการกำหนด จุดมุ่งหมาย แนวทาง วิธีการและเนื้อหาสาระที่เรียน ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในสถานศึกษา ซึ่งจะสะท้อนว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ เจตคติ และพฤติกรรมตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดไว้หรือไม่ หลักสูตรที่ดีควรคำนึงถึงบริบทของผู้เรียน ท้องถิ่นและชุมชน มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้ หรือจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนตามขีดความสามารถส่งผลให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์และสมดุลทั้งทางร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจและสติปัญญา 3) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ครูและบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยในการจัดการศึกษาเกิดคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การพัฒนาครูและบุคลากร จึงควรเน้นที่ความเชี่ยวชาญทางอาชีพ มีการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการจำเป็นอย่างต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางอาชีพ และ 4) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการ ด้านนี้เป็นอีกส่วนหนึ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาที่มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนที่มั่นคง สะอาดมีแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอ มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนมีการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ก็จะทำให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่ในสถานศึกษาอย่างมีความสุข ปลอดภัย มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะส่งผลถึงความสำเร็จของผู้เรียนได้

ทั้งนี้ จากการรายงานผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 (2560) เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการศึกษา 2560 ว่าผลการทดสอบคุณภาพจากสถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (O-Net) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ในจำนวน 5 รายวิชา ที่ใช้ในการทดสอบระดับชาติ (O-Net) ได้แก่ รายวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และภาษาอังกฤษ พบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 เกือบทุกวิชา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดจำนวนมาก เช่น การขาดแคลนบุคลากร และขาดแคลนงบประมาณที่สนับสนุนในการดำเนินงานต่างๆอย่างเพียงพอ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน

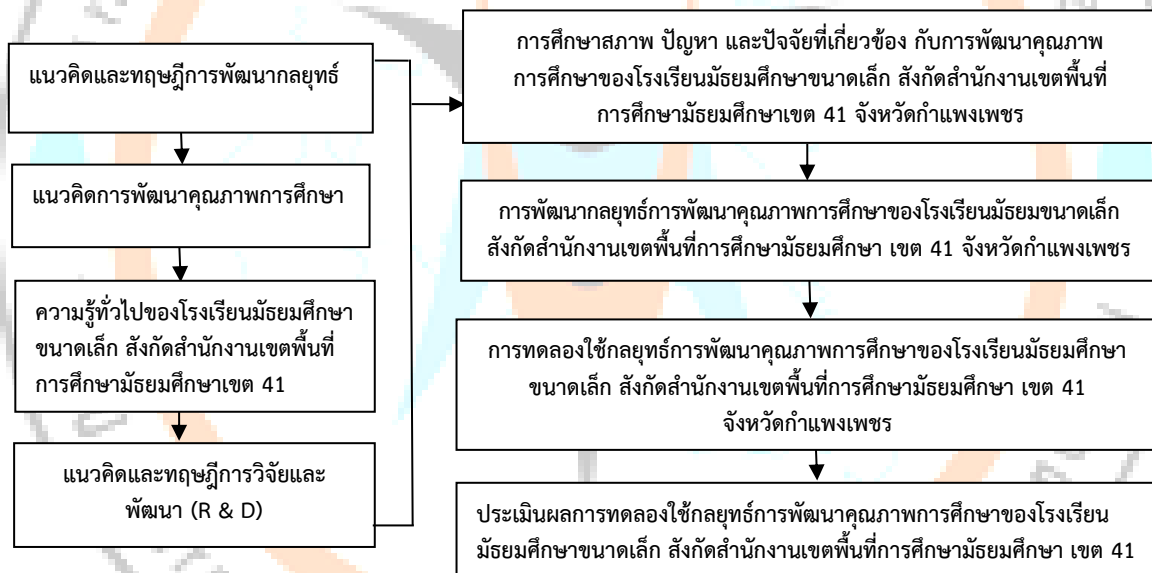
จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นถึงความสำคัญจำเป็นที่จะต้องหาวิธีการหรือสร้างกลยุทธ์เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ให้ประสบผลสำเร็จตามนโยบายการจัดการศึกษาของชาติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 6 โรงเรียน ให้จัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อทดลองและประเมินผลการทดลองใช้กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องกลยุทธ์พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชรผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบที่ 1



ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ 2) โรงเรียนหนองกองพิทยาคม 3) โรงเรียนบ่อแก้ววิทยา 4) โรงเรียนราษฎร์ปริชาวิทยาคม 5) โรงเรียนสัคนามวิทยา และ 6) โรงเรียนวังไทรวิทยาคมจำนวน 165 คน และผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม(Focus group) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร ในขั้นตอนนี้จำแนกเป็น 3 ตอน ย่อยดังนี้

2.1 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ เนื้อหาในขั้นตอนที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่1(Workshop) เพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้านสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

2.2 การจัดทำร่างกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ เนื้อหาในขั้นตอนที่ 2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 2 (Workshop) เพื่อร่วมจัดทำร่างกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากผลสรุปของที่ประชุมและสังเคราะห์ผลสรุปจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.3 การตรวจสอบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารสถานศึกษา และการพัฒนากลยุทธ์ในสถานศึกษา จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ ร่างกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร ที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยผู้เชี่ยวชาญร่วมกันวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสอดคล้องและความเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ของกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และปรับแก้ไขร่างกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จากข้อสรุปที่ได้รับการแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และการประเมินผลการทดลองใช้กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One – Group Posttest only Design กลุ่มทดลองหรือผู้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองและผู้นำหมู่บ้าน/ปราชญ์ชุมชน ของโรงเรียนหนองกองพิทยาคม ตำบลนาบ่อคำ อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 30 คน ระยะเวลาในการทดลองคือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ระหว่างเดือน ตุลาคม - ธันวาคม 2561 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองกลยุทธ์ ได้แก่ 1) คู่มือทดลองใช้กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร 2) แบบประเมินผลการทดลองใช้ตามตัวชี้วัดของแต่ละกลยุทธ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำคู่มือการทดลองใช้กลยุทธ์พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการศึกษากลยุทธ์ ตัวชี้วัด มาตรการ และเกณฑ์การประเมินตัวชี้วัด และดำเนินการทดลองโดยใช้โครงการจำนวน 1 โครงการ คือ "โครงการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน" เพื่อให้ครูสามารถศึกษารายละเอียดจากคู่มือฯ โดยมีนักวิจัยเป็นที่เลี้ยงระหว่างการทดลองใช้ และประเมินผลการใช้ตามตัวชี้วัด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ทางสถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละแล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร

1.1 สภาพการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดเล็กส่วนใหญ่ มีการดำเนินงานด้านการพัฒนา

คุณภาพนักเรียน มีการจัดกิจกรรมที่มุ่งยกระดับผลสัมฤทธิ์ของการทดสอบระดับชาติของนักเรียน ส่งเสริมนักเรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีทักษะความสามารถในการคิด วิเคราะห์ เขียน และการส่งเสริมทักษะอาชีพ มีการพัฒนาคุณภาพแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน มีการจัดบรรยากาศภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีการนำแหล่งเรียนรู้จากภายนอกมาบูรณาการในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน และเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561, หน้า 3) ที่ได้กล่าวถึงผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education, DOE Thailand) หมายถึง คุณลักษณะของ คนไทย 4.0 ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์ การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยจะต้องดำรงความเป็นไทยและแข่งขันในเวทีโลกได้ คือ เป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตน ให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้านดังต่อไปนี้ 1) เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อก้าวทันโลกยุคดิจิทัล 2) เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นผู้มีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาดดิจิทัล (digital intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ และ 3) พลเมืองที่เข้มแข็งเป็นผู้มี ความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ภูมิดี มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วมการพัฒนาชาติ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุรพล พิมพ์สอน (2557, หน้า 470) ที่ทำวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ที่พบว่า สถานศึกษาพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดีมากกว่าด้านอื่น เนื่องจากสถานศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะว่าการศึกษาคือหัวใจสำคัญของการพัฒนาคนที่จะส่งผลการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังนั้นการจัดการเรียน การสอนในโรงเรียนจึงมุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ นักเรียนสมรรถนะสำคัญตามกรอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์สังเคราะห์และกล้าตัดสินใจอันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม สามารถแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผลและป้องกันการเกิดปัญหาได้ สามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้และสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์

1.2 ปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร ในภาพรวมปัญหาที่อยู่ในระดับมาก พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ของการทดสอบระดับชาติ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์น้อย จึงทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เป็นไปได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชัย วงษ์นายะ และคนอื่นๆ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรและตาก ที่พบว่า ปัญหาการปฏิรูปการศึกษาที่อยู่ในระดับมากได้แก่ 1) ครูผู้สอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่เน้นให้นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ให้นักเรียนทำข้อสอบ O-NET ได้ 2) นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์น้อยทำให้ยากต่อการพัฒนา 3) นักเรียนมีความสามารถในการคิด คำนวณน้อยทำให้ยากต่อการพัฒนา และ 4) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติ ค่อนข้างน้อยทำให้มีความยากต่อการพัฒนาการศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียน มีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษต่ำ สอดคล้องกับณัชชา รัตนสถาพรพงศ์ (2558, หน้า 359) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และ เขต 2 ผลการศึกษา พบว่าปัญหาครูจัดวิธีการสอนแบบเดิมๆ ดังนั้น ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนนั้นครูควรปรับเปลี่ยนวิธีสอน จัดหาสื่อการเรียนรู้มาสนับสนุนการช่วยสอน และจัดหาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเสริมประสบการณ์การใช้ภาษาและควรมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่นักเรียนไม่ได้ให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นภาษาที่ไม่คุ้นเคย ยากต่อการจำและการสื่อสาร นักเรียนส่วนใหญ่จึงเบื่อหน่ายที่จะเรียนรู้ แต่อย่างไรก็ตามภาษาอังกฤษนับว่าเป็นภาษาที่สองของโลก และเป็นรายวิชาหนึ่งที่ใช้ในการทดสอบความรู้ระดับชาติ O-NET จึงส่งผลให้ภาพรวมเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติต่ำ ดังนั้น ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญ ปรับเปลี่ยนวิธีสอนที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันและตรงกับความต้องการของนักเรียน การสอนด้วยการลงมือปฏิบัติเป็นวิธีการสอนหนึ่งที่มีความสำคัญที่ส่งผลต่อความรู้ความจำ และทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

1.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า มีปัจจัยภายใน ที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าปัจจัยด้าน

อื่น ได้แก่ ด้านโครงสร้างองค์กร เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนบุคลากรน้อย แต่ต้องรับภาระงานหลายหน้าที่ จึงส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพิมพ์ทอง มุสิกปาน (2551, หน้า 244) ที่ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กครูได้รับมอบหมายงานพิเศษมากเกินไปทำให้เบียดบังเวลาสอน ในแต่กลุ่มสาระครูมีจำนวนน้อยเพียงพอต่อการปฏิบัติงานในกิจกรรมต่างๆได้ และครูสอนเน้นเนื้อหามากเกินไป และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อุทัย พิณิจะ (2557, หน้า 179) ที่พบว่า จุดอ่อนคือ ครูมีภาระงานมาก ได้รับมอบหมายทั้งงานสอนและงานพิเศษ จึงไม่สามารถจัดระบบการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับสถานศึกษาได้ ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็ก จึงไม่ได้รับการจัดสรรครู ที่เป็นไปตามเกณฑ์การคำนวณอัตราค่าจ้างของ ก.ค.ศ.ที่จะจัดสรรกำลังอัตราค่าจ้างคน และงบประมาณให้กับโรงเรียนได้เพียงพอต่อการบริหารจัดการ จึงส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน และนอกจากนี้ครูมีภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากหน้าที่สอนมาก จึงไม่มีเวลาที่จะทุ่มเทให้กับงานสอน สอนไม่ตรงกับสาขาวิชาเอก ครูขาดขวัญกำลังใจและไม่มีแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง หรืออุทิศให้กับงานสอนได้อย่างเต็มที่

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร ได้ 8 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1) พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ และมีทักษะ ตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลยุทธ์ที่ 2) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของ ผู้เรียนและชุมชน กลยุทธ์ที่ 3) ส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือ ปฏิบัติ (Active learning) กลยุทธ์ที่ 4) พัฒนาศักยภาพครูให้เป็นมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 กลยุทธ์ที่ 5) พัฒนาคุณภาพสื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศ กลยุทธ์ที่ 6) ส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง กลยุทธ์ที่ 7) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่น ในการสนับสนุนทรัพยากร และแหล่งเรียนรู้ และ กลยุทธ์ที่ 8) พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่เข้มแข็ง ผู้วิจัยนำเสนอการ อภิปรายผลในประเด็นสำคัญดังนี้

2.1 การเสริมสร้างกระบวนการวางแผนพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 2 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ และมีทักษะตามมาตรฐานการศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และกลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน สองกล ยุทธ์นี้เป็นการพัฒนากลยุทธ์ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ ชาติ 20 ปี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่ง สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562, หน้า 27) ที่ได้กำหนดนโยบาย ด้านการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน ให้เป็นพลเมืองดีของชาติและเป็นพลเมืองโลกที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความเป็น เลิศทางวิชาการ มีทักษะวิชาชีพ และมีทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน โดยพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการ เปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 จึงสรุปได้ว่ากลยุทธ์นี้มีความสำคัญเนื่องจากการดำเนินงานในสถานศึกษานั้นจะต้องมีเป้าหมาย ความสำเร็จของการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 มาตราที่ 49 ที่ กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งประกาศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดแนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษามาตรฐานการศึกษาระดับ ปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับ พื้นฐาน พ.ศ. 2561 จำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการ จัดการ และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 การพัฒนาศักยภาพครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ผ่าน กระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ (Active learning ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ (Active learning) และกลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาศักยภาพครูให้เป็นครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 สองกลยุทธ์นี้มุ่งพัฒนาคุณภาพครูให้เป็นครูมืออาชีพ มีทักษะความรู้และความสามารถในการ ออกแบบการจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 28 มกราคม 2562) ที่ได้ประกาศนโยบายเรื่อง นโยบายและจุดเน้นการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2562 ในของส่วน ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาว่า ครูและนักเรียนสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม จัดแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ โดยมีจุดเน้นด้านภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่เน้นการสื่อสาร และเรียนรู้ด้วย วิธีการ Active Learning เน้นพัฒนาทักษะกระบวนการคิด การเรียนรู้จากปัญหาและการลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้

ได้ทุกที่ทุกเวลาอย่างมีความสุข และยังคงสอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2555, หน้า 10) ที่กล่าวไว้ว่า ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 นั้นครูต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก ส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ หรือปฏิบัติ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง การเรียนรู้แบบนี้เรียกว่า PBL (Project-Based Learning) จึงสรุปได้ว่ากลยุทธ์นี้มีความสำคัญเนื่องจากครูเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ครูจะต้องมีคุณสมบัติเป็นครูมืออาชีพ มีการพัฒนาวิชาชีพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถปรับตัวทันต่อความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย รู้จักการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนโดยต้องฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง รู้จักนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน หล่อหลอมให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ฝึกให้คิดวิเคราะห์แยกแยะเป็น และที่สำคัญต้องฝึกให้นักเรียนเป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

2.3 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ ให้มีความหลากหลายและทันสมัย ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาคุณภาพสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ และกลยุทธ์ที่ 6 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และรู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้ที่จะให้เกิดประสิทธิภาพนั้น สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีต่างๆ รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษานั้นมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นโรงเรียนจะต้องมีการเตรียมสื่อเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้มีความพร้อมและเอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับประเสริฐ ด่านตระกูล (2550, หน้า 122) ที่ได้ศึกษาเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดฤกษ์ทรายสามัคคี หมู่ที่ 1 ตำบลวังยาง อำเภอลำดวน จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ นั้นจะต้องมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งภายในและนอกห้องเรียน รวมทั้งการจัดหาสื่อ เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน และยังคงสอดคล้องกับศักดิ์ชัย เพชรแกมทอง (2555, หน้า 282) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 พบว่า มีทั้งหมด 10 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) พัฒนาความรู้ ทักษะ และ เจตคติ ในการวางแผนการดำเนินงาน ด้านแหล่งเรียนรู้ให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 2) พัฒนาการจัดทำแผนการดำเนินงานด้านแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ได้แผนที่มีคุณภาพ 3) พัฒนาโครงสร้างองค์กร การดำเนินงานด้านแหล่งเรียนรู้ที่มีความชัดเจนและเอื้อต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ 4) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงานด้านแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ 5) ส่งเสริมให้บุคลากรใช้แหล่งเรียนรู้ให้ บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร 6) สนับสนุนให้ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านแหล่งเรียนรู้ 7) พัฒนา แหล่งเรียนรู้ให้มีคุณภาพและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน 8) พัฒนาสมรรถนะในการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานด้านแหล่งเรียนรู้ให้กับบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง 9) ปรับปรุงระบบและกลไกการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานตามแผนด้านแหล่งเรียนรู้ และ 10) ยกระดับการดำเนินงานด้านแหล่งเรียนรู้โดยใช้สารสนเทศ จาก การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนด้านแหล่งเรียนรู้ จึงสรุปได้ว่ากลยุทธ์นี้มีความสำคัญเนื่องจากเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เป็นการส่งเสริมให้มีความรู้ที่คงทนถาวร และเกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต และนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ยังเป็นการกระตุ้นส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในการร่วมมือกันเป็นกำลังหล่อหลอมให้นักเรียนเป็นคนดีและมีคุณภาพ เกิดความรักและหวงแหนในภูมิปัญญาท้องถิ่นและเกิดความภาคภูมิใจและรักท้องถิ่นตน ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ดังนี้ เช่น การเตรียมแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน อาคารควรมีความสะอาด สะดวก ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ในการสืบค้น เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่างๆ ระบบอินเทอร์เน็ต มีป้ายนิเทศ หรือมุมค้นคว้าต่างๆ เป็นต้น ส่วนการจัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน เช่น การจัดทำทะเบียนหรือจัดทำสารสนเทศรวบรวมสถานที่สำคัญ หรือบุคคลสำคัญต่างๆ ในชุมชน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ให้เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน โดยครูสามารถนำความรู้จากภายนอกมาบูรณาการในรายวิชาที่จัดการเรียนการสอนหรือนำนักเรียนไปทัศนศึกษาจากสถานที่จริง

2.4 การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมกับชุมชน และองค์กรทุกภาคส่วน ในการสนับสนุนทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 7 สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่น ในการสนับสนุนทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ สองกลยุทธ์นี้มีความจำเป็นสำคัญเนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับเนาวรัตน์ นาคพงษ์ (2555 หน้า 251) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวว่ากลยุทธ์ที่สำคัญ ได้แก่ 1) กลยุทธ์ส่งเสริมโครงการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน 2) กลยุทธ์ส่งเสริมและสนับสนุนโครงการพัฒนาโรงเรียนจากการระดมทุน

ระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) กลยุทธ์ส่งเสริมการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดี 4) กลยุทธ์ส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรในการ เข้ารับการฝึกอบรมและศึกษาดูงานในการพัฒนาการจัดทำสื่อการสอนทั้งในโรงเรียนและภายนอกหน่วยงานโดยมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และ 5) กลยุทธ์ส่งเสริมการจัดทำโครงการพัฒนาโรงเรียนและชุมชนร่วมกันโดยร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ยังสอดคล้องกับประจักษ์ลีน บิงมูม (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 พบว่า มีทั้งหมด 10 กลยุทธ์ โดยมีกลยุทธ์ที่สอดคล้องได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพในการวางแผนระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ และเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาระบบการวางแผนระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการศึกษาแบบมีส่วนร่วม และกลยุทธ์ที่ 7 พัฒนาเครือข่ายการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการศึกษาทั้งจากภายในสถานศึกษา ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน จึงสรุปได้ว่ากลยุทธ์นี้มีความสำคัญเนื่องจากโรงเรียนที่มีขนาดเล็กได้รับงบประมาณจัดสรรจากทางราชการไม่เพียงพอในการบริหารจัดการที่สามารถครอบคลุมกับขอบข่ายงาน แต่โรงเรียนมีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณไปปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการด้านอื่นๆ ของโรงเรียน และยังเป็นเป็นการแก้ไขปัญหาการเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ดังนั้นการสร้างเครือข่ายชุมชน อันได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน หรือหน่วยงานต่างๆ ของรัฐและเอกชน จึงมีความสำคัญที่โรงเรียนจะต้องสร้างเครือข่ายการร่วมมือในการระดมทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้โรงเรียนขนาดเล็กให้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและสถานศึกษา

2.5 การขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มี 1 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 8 พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่เข้มแข็ง เนื่องจากระบบประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่ครบวงจรของของการบริหารจัดการแบบ PDCA ที่สามารถตรวจสอบและแก้ไขปัญหาได้ และยังเป็นกระบวนการทำงานมุ่งที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสอดคล้องกับแนวคิดของราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฎฎีกา(2545, หน้า 16-21) ให้มีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงาน ที่ เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และยังสอดคล้องกับ จันทร เพชรบูรณ์ (2555, หน้า 200-202) ที่ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 มีทั้งหมด 7 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) เพิ่มศักยภาพของบุคลากรในด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและภาระงานที่รับผิดชอบ 2) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการประกันคุณภาพภายในโดยใช้เทคโนโลยี 3) เพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) ปรับวิธีการทำงานโดยเชื่อมโยงงานประจำงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) ปรับปรุงกระบวนการประเมินผลระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 6) ส่งเสริมการติดตาม ประเมินผลปัจจัย และกระบวนการดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายใน และ 7) พัฒนางานตามภารกิจของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างต่อเนื่องเป็นวัฒนธรรมองค์กร จึงสรุปได้ว่ากลยุทธ์นี้มีความสำคัญเนื่องจากการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นระบบการสร้างคุณภาพในสถานศึกษาที่เป็นแบบแผนและเป็นระบบและเป็นการสร้างความมั่นใจ และเชื่อมั่นต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียน การบริหารจัดการในโรงเรียนให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืนนั้นจะต้องมีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเป็นตัวขับเคลื่อนให้มีคุณภาพแบบมีมาตรฐานและอย่างยั่งยืน ซึ่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวดที่ 6 มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาทุกระดับประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพ ภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 48 ให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพ ภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการทดลองใช้กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร ตามตัวชี้วัด พบว่า บรรลุผลผ่านเกณฑ์การประเมินทุกตัวชี้วัดของทุกกลยุทธ์ที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 3) ส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านกระบวนการคิด (Active learning) ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 5 ครูมีความรู้และทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ (Active learning) อยู่ในระดับมาก กลยุทธ์ที่ 6) ส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนและรู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 11 ผู้เรียนมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก กลยุทธ์ที่ 7) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ ได้แก่

ตัวชี้วัดที่ 14 มีจำนวนแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไม่น้อยกว่า 3 แหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และ ตัวชี้วัดที่ 15 ระดับความพึงพอใจของผู้เรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชนที่มีต่อการจัดบริการทางการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ สติคเลอร์และโก (Stickler &Goe, 2008, pp. 2-9) ได้ศึกษาด้านคุณภาพครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า คุณภาพครูส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1)คุณสมบัตินักครู 2)คุณลักษณะครู 3)การปฏิบัติงาน และ 4)ประสิทธิผลของครูมีความรู้ในเนื้อหาการสอนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และประสิทธิภาพครู ความสามารถปฏิบัติงาน ความคาดหวัง ในการปฏิบัติงานได้แก่ การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ทำท่าย มีการชี้แนะสั่งสอน การประเมินตามสิ่งที่สอน การที่มีมอบหมายได้อย่างมีคุณภาพตามกรอบงานที่ตั้งไว้ และซึ่งสอดคล้องกับ (Bernie, 2009, pp. 167-177) ที่ได้เสนอแนวคิดทักษะจำเป็นที่เยาวชนจะต้องมีในยุคดิจิทัลคือ 3Rs X 7Cs คือ 1)ทักษะการอ่าน (Reading Skills) 2) ทักษะการเขียน (Writing Skills) 3) ทักษะคณิตศาสตร์ (Arithmetic Skills) 4) ทักษะความคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving Skills) 5)ทักษะการสื่อสาร (Communications, Information and Media Literacy) 6) ทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creative and Innovation) 7) ทักษะการร่วมมือ (Collaboration, Teamwork, and Leadership) 8) ทักษะเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และทักษะทางสังคม (Cross-cultural and Self Skills) 9) ทักษะชีวิตและการทำงาน (career and Life Skills) 10) ทักษะด้านสื่อสาร สารสนเทศ และเทคโนโลยี (Communication, Information, and Technology Skills) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2554) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมกับประชาชน และชุมชนในการจัดการศึกษา นับเป็นกระบวนการสำคัญ ที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก หากชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา รวมถึงการเชิญผู้ปกครองที่มีความรู้และเวลาร่วมมาเป็นผู้ให้ความรู้ด้านวิชาการ ด้านภูมิปัญญากับบุตรหลาน ย่อมเกิดผลดีทั้งต่อโรงเรียนที่ได้บุคลากรเพิ่ม ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าแม้ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็กก็มีความจำเป็นต้องจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้เกิดคุณภาพกับผู้เรียน หล่อหลอมพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา สามารถดำรงอยู่ได้ในยุคศตวรรษที่ 21 อย่างมีความสุข ดังนั้น โรงเรียนควรมีการพัฒนาสภาพแวดล้อม และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างเหมาะสมกับการเรียนรู้ สร้างระบบเครือข่ายโรงเรียนกับชุมชน โดยการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบูรณาการจัดการเรียนการสอน และครูต้องเป็นครูก่อนอาชีพที่สามารถจัดการเรียนการสอนที่ทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง และส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์

รายการอ้างอิง

การศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2562. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์น เขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 41, สำนักงาน. (2560) รายงานผลการดำเนินงาน ปีงบประมาณ 2560.

กำแพงเพชร : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 41.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน.(2562).นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณพ.ศ. 2562

----- (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ 2561.กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

----- (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ.2562. กรุงเทพฯ : สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

----- (2562). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2561). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ : สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิง.

จันทร์ เพชรบูรณ์. (2555). กลยุทธ์การพัฒนาประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

เนาวรัตน์ นาคพงษ์. (2555). กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง.วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

- ณัชชา รัตนสถาพรพงศ์. (2558). พัฒนากลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ประจักษ์สิน บึงมุ่ม, ทวนทอง เขาวงกิตพิงศ์ และขวัญดาว แจ่มแจ่ม. (2558). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการ ระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 และเขต 2. สักทอง : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
- ประเสริฐ ด่านตระกูล. (2550). การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก : กรณีศึกษาโรงเรียน วัดฤกษ์ราษฎร์สามัคคี หมู่ 1 ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงาน.(2559). แผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่สิบสอง (พ.ศ. 2560 - 2564).
- พัทธิพงศ์ พลอาจ. (2555). กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- พิมพ์ทอง มุสิกะปาน ละคนอื่นๆ. (2551). สภาพ ปัญหาการดำเนินงานพัฒนาทักษะกระบวนการคิดในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต1. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 14.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน (2561). สภาการศึกษาเสวนา 2016-2017 : บทบาทการศึกษาไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0 กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- ศักดิ์ชัย เพชรแกมทอง. (2555). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สมชัย วงษ์นายะ และทวนทอง เขาวงกิตพิงศ์. (2558). กลยุทธ์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรและตาก. สักทอง : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
- สุรพล พิมพ์สอน.(2557). กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- เลขาธิการสภาการศึกษา.สำนักงาน.(2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค
- อุทัย พินิจทะ. (2557). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- Bermie, T.C.F. (2009). **21st Century Skills : Learning for Life in Our Times**. San Francisco : Jossey-Bass
- Sticker, M.S. & Goe. (2008). **The teacher quality and student Achievement : Making the Most of Resent Research**. National Comprehensive center for teacher Quality